

Příloha č. 2

Relevantní judikatura Nejvyššího soudu ČR k doktríně „plodů z otráveného stromu“

V této příloze jsou zařazena pouze ta rozhodnutí, v nichž se Nejvyšší soud ČR reálně k této doktríně nějakým způsobem vyjádřil. Pokud na tuto doktrínu odkázal pouze odvolatel a Nejvyšší soud ČR na daný argument nijak nereagoval zejm. s odkazem na to, že skutkové závěry není oprávněn v rámci dovolání přezkoumávat, pak taková rozhodnutí zde zařazena nejsou.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. **6 Tdo 84/2013** ze dne 22. 5. 2013 (ústavní stížnost Ústavním soudem pod sp. zn. IV. ÚS 2616/2013 dne 5. 3. 2014 odmítnuta):

Tvrzení obviněné, že celé její trestní stíhání bylo „*nepřípustné a nezákonné*“ by sice mohlo založit dovolací důvod upravený ustanovením § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., avšak je třeba poukázat na to, že obviněná jednak tento dovolací důvod nedeklarovala, jednak jeho naplnění nikterak blíže nezdůvodnila. Z obsahu jejího dovolání není zejména zřejmé to, které ustanovení trestního řádu stanovující nepřípustnost trestního stíhání obviněného mělo být postupem orgánů činných v trestní řízení v jejím případě porušeno. Uváží-li se, že nepřípustnost trestního stíhání upravuje ustanovení § 11 odst. 1 tr. ř., pak z dovolání obviněné se nepodává, v rozporu s kterou alternativou citovaným ustanovením upravenou mělo její trestní stíhání probíhat, resp. čím měl být uvažovaný dovolací důvod spočívající v tom, že slovy zákona „*proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoli podle zákona nebylo přípustné*“, naplněn.

Usuzovat lze na to, že obviněná shora uvedenou výhradou měla na mysli to, co formuluje v námítce ohledně porušení doktríny ovoce z otráveného stromu, tj. že vůbec nemělo dojít k zahájení jejího trestního stíhání. I v případě, že by skutečně o tuto námitku opřela a v uvedeném smyslu uplatnila dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. nebyl by dán důvod k tomu, aby Nejvyšší soud postupoval podle jí zamýšleného řešení spočívajícího ve zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí soudu druhého stupně.

Již výše bylo řečeno, že poukaz na tzv. doktrínu ovoce z otráveného stromu a důsledky z ní obviněnou vyvozované není možno vnímat jako námitku naplňující uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Ve své podstatě totiž **představuje polemiku obviněné s právními závěry soudů** vyslovených v otázce procesní účinnosti důkazů a navazující otázce z nich vyvozených skutkových zjištění. Jde tudíž o námitky procesní a skutkové, nikoli námitky stran správnosti hmotně právní subsumpce soudy nižších stupňů stabilizovaných skutkových zjištění pod příslušné ustanovení trestního zákoníku (nikoli o námitku ohledně nesprávnosti právního posouzení skutku vyjádřeného ve výroku rozsudku). Protože uplatněná námitka není podřaditelná pod žádný ze zákonem taxativně vymezených dovolacích důvodů (srov. § 265b odst. 1, 2 tr. ř.), omezuje se Nejvyšší soud na následující konstatování: ...

Stejně tak za nepřijatelný je třeba pokládat závěr vylučující přiznat procesní účinnost důkazům, které v zákonně zahájeném řízení byly opatřeny a procesně zajištěny při dodržení zákonem stanovených podmínek. Takové řešení by bylo odůvodnitelné pouze extenzivní aplikací obviněnou zmiňované doktríny ovoce z otráveného stromu

(„*fruit of the poisonous tree doctrine*“) v podmínkách českého trestního procesu. K dané otázce lze ve stručnosti uvést následující skutečnosti:

Český trestní proces nepřevzal doktrínu plodů z otráveného stromu, která vznikla a je rozvíjena v USA, zejména pak v podobě simplifikujícího tvrzení, že plody z otráveného stromu jsou vždy otrávené. Podklad pro právní závěr, že důsledkem vadného postupu orgánů činných v trestním řízení nastalého v procesu dokazování je vždy absolutní neúčinnost a tím v trestním řízení nastalá nepoužitelnost důkazů, nelze v příslušných ustanoveních trestního řádu upravujících dokazování v trestním řízení (hlava pátá trestního řádu) nalézt. Striktně je zákaz použití důkazu trestním řádem formulován toliko v podobě upravené ustanovením § 89 odst. 3, dle něhož „*Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.*“ Ostatně je možno poukázat na to /srov. Musil, J., Několik otazníků nad judikaturou Ústavního soudu ČR v době postmoderny (na příkladu prohlídky jiných prostor a pozemků), Kriminální věda, ročník XXXIV/2011, s. 19/, že „samotní zastánci doktriny „plodů z otráveného stromu“ připouštějí z absolutního zákazu použití nezákonného důkazu řadu výjimek, např. připouštějí provedení důkazu, že vadným postupem „nedošlo k otrávení“ (dissipation of the taint).“ Podle citovaného autora „takto absolutně formulovaný úsudek (pozn. že plody z otráveného stromu jsou vždy otrávené), bez jakékoli specifikace, je však prakticky bezcenný, už jen proto, že pomyslný stupeň „toxicity“ vadných postupů se pohybuje na spojitě škále, od naprosté neškodnosti až po totální a bezpodmínečné znehodnocení důkazu“ /tamtéž/. Poukázat lze i na to, že při vědomí toho, že „úplné vyloučení všech důkazů jako „otráveného ovoce“ by však bylo nepřiměřené s přihlédnutím k jasnému konfliktu zájmů, neboť vyloučení těchto důkazů se přiči zájmu společnosti, aby skutečný pachatel byl uznán vinným“ /srov. Šámal, P., Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému, Příručky ministerstva spravedlnosti 1992, svazek 53, s. 196/, judikatura Nejvyššího soudu USA „*připouští důkaz, že nedošlo k „otrávení (dissipation of the taint)“.* Důkaz, který by byl jinak nepřipustný jako „ovoce z otráveného stromu“, může být připuštěn, *jestliže státní zástupce prokáže, že důkaz není v příčinné souvislosti s původním nezákonným úkonem a není tedy jeho přímým, ani nepřímým výsledkem*“ /tamtéž/.

Aniž by se jakkoli výslovně dovolávala zmiňované doktríny, česká trestně právní teorie (srov. např. Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv, Trestní právo procesní, 2. přepracované vydání, C. H. BECK 2003, s. 406 a násl.) a ve shodě s ní i právní praxe rozlišuje absolutní a relativní neúčinnost důkazů. V závislosti na posouzení konkrétní povahy a závažnosti vady nastalé v procesu dokazování je soudy samostatně řešena otázka, zda konkrétně zjištěnou vadou poznamenaný důkaz je možno pokládat za důkaz procesně účinný v řízení soudním, či nikoli. **Relativní neúčinnost důkazu nezpůsobuje jeho procesní neúčinnost a nemá za následek vyloučení tohoto důkazu z hodnotící činnosti příslušného orgánu činného v trestním řízení.**

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. **6 Tdo 184/2013** ze dne 27. 3. 2013 (ústavní stížnost Ústavním soudem pod sp. zn. IV. ÚS 2058/2013 dne 15. 10. 2013 odmítnuta):

V odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku dovolatel namítl, že rozhodnutí soudů nižších stupňů nerespektovala princip presumpce nevinny, resp. z něho vyplývající zásadu in dubio pro reo, a že celé trestní řízení trpí zásadními vadami, zejména pokud jde o dokazování. Uvedl, že žádný přímý, pro řízení relevantní důkaz neprokazuje, že by spáchal předmětný skutek. Soudům dříve ve věci činným konkrétně vytkl, že přihlédl k

nezákonně získanému důkazu, a to k protokolu o ohledání místa činu ze dne 22. 3. 2012 v 12:30 hod., čímž porušily jeho právo na spravedlivý proces. **V této souvislosti poukázal na teorii tzv. ovoce z otráveného stromu** a na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) sp. zn. 4 Tz 100/2006, jakož i náleze Ústavního soudu České republiky (dále jen „Ústavní soud“) III. ÚS 3318/09, přičemž konstatoval, že protokol o ohledání místa činu ze dne 22. 3. 2012 v 12:30 hod. je kauzálně odvozen od procesně nepoužitelného důkazu - protokolu o ohledání místa činu ze dne 22. 3. 2012 v 5:30 hod. Rovněž namítl zásadu neopakovatelnosti ohledání s tím, že každé opakované ohledání snižuje nejen informační, ale především důkazní hodnotu úkonu. Podle něho tedy policejní orgán pochybil, pokud dne 22. 3. 2012 ve 12:30 hod. provedl opakované ohledání (první ohledání provedené téhož dne v 05:30 hod. bylo soudem označeno za nezákonné), navíc za zcela sporných okolností, a soud prvního stupně i soud odvolací pak nepostupoval správně, když k této skutečnosti nepřihlédl. Vyjádřil přesvědčení, že v daném trestním řízení nebyl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a že pokud by soudy vycházely z důkazů procesně použitelných a dodržely zásadu in dubio pro reo, musely by ho obžaloby zprostit. Uzavřel, že napadeným rozsudkem došlo k nesprávnému právnímu posouzení skutku (tento v důsledku absence zákonných důkazů není trestným činem) a k nesprávnému rozhodnutí ve věci, včetně výroku o trestu.

K tomuto dovolání se za podmínek § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“). Uvedla, že námitka obviněného nespadá pod jím uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [a v návaznosti na to ani pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.], když jde o námitku procesní povahy brojící proti hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř. a zároveň obviněný výslovně neuplatnil existenci tzv. extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a na jejich základě učiněnými skutkovými zjištěními. Přesto, s přihlédnutím k tomu, že za určitých okolností lze shledat tzv. extrémní rozpor jako mimořádný důvod zásahu Nejvyššího soudu do skutkových zjištění v případě, pokud jsou taková skutková zjištění opřena o nezákonný důkaz, se k námitce obviněného vyjádřila věcně. Uvedla, že argumentace obviněného odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 100/2006 není přílehavá pro daný případ, neboť se týká hodnocení v zásadě zcela odlišného důkazního prostředku, než o jaký jde v jeho trestní věci. V citované trestní věci se jednalo o vadnou rekognici osoby, která pro zásadní vady byla označena nezákonnou a procesně nepoužitelnou, načež Nejvyšší soud dovedl, že nelze použít ani žádné z výpovědí osoby, která v takovéto rekognici vystupovala jako osoba poznávající, to však, a na to třeba upozornit, toliko ve vztahu k informacím vztahujícím se k poznávané osobě. Státní zástupkyně nadto konkretizovala odlišnou povahu obou srovnávaných úkonů, přičemž zejména zdůraznila, že rekognice je v zásadě úkonem neopakovatelným, zatímco ohledání místa činu je v zásadě opakovatelným úkonem (neopakovatelnými se mohou stát toliko dílčí úkony v rámci ohledání - např. pokud jde o odběr stop). Opakování ohledání téhož místa není nezákonné, ustanovení § 113 tr. ř. nestanoví žádné obdobné omezení, jaké je výslovně stran neopakovatelnosti uvedeno v § 104b odst. 2 tr. ř. V případě opakování ohledání je nutno toliko zvažovat vypovídací a důkazní hodnotu takového ohledání, popř. i důkazní hodnotu předchozího případně neúplného ohledání. K usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3318/09 je pak možno uvést, že v tomto rozhodnutí (a také v obviněném nezmiňovaném nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2260/10) je **Ústavní soud k argumentované teorii ovoce z otráveného stromu přinejmenším obezřetný, když ji označuje za rigorózní a její aplikovatelnost samu o sobě za spornou. Navíc i při jejím užití zdůrazňuje, že nepoužitelnost se týká toliko těch důkazů, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny.** V případě dovolatele se nejedná o takovouto kauzální odvozenost, když původní protokol o ohledání místa činu z

05.30 hod. nesloužil jako podklad pro ohledání místa činu a protokol o něm z 12.30 hod., neboť i pokud by ohledání v čase 05.30 hod. nebylo provedeno a protokol o něm vyhotoven, došlo by k ohledání místa činu, které bylo jak nalézacím, tak odvolacím soudem shledáno zákonným (ohledání místa činu započaté v 12.30 hod.). Především pak jediným a zároveň logickým důvodem pro ohledání místa činu provedeného v čase od 12.30 hod. bylo zcela legálním způsobem učiněné zjištění z časných ranních hodin dne 22. 3. 2012 o tom, že v předmětném pokoji bylo manipulováno a že se zde nacházejí látky, které by mohly být látkami omamnými či psychotropními, tedy bylo dáno podezření ze spáchání drogového trestného činu. Argumentaci odvolacího soudu uvedenou na stranách 4 a 5 dovoláním napadeného usnesení lze považovat za správnou a dostačující pro závěr o zákonnosti protokolu o ohledání místa činu zahájeného ve 12.30 hod. dne 22. 3. 2012. ...

Obiter dictum Nejvyšší soud velmi stručně uvádí, že se zásadně ztotožnil s vyjádřením státní zástupkyně stran vytýkané procesní problematiky, na něž proto odkazuje. Výslovně přitom považuje za vhodné zdůraznit (stran doktriny ovoce z otráveného stromu) pouze skutečnost, že **nepoužitelnými jsou pouze důkazy, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny. V daném případě se však o takovouto kauzální odvozenost nejedná.** Důvodem pro ohledání místa činu provedeného dne 22. 3. 2012 v době od 12.30 hod. bylo zcela legálním způsobem - v rámci protipožárního zásahu (viz mj. § 83c odst. 1 tr. ř.) - učiněné zjištění z časných ranních hodin téhož dne o tom, že v předmětném pokoji se nacházejí předměty zakládající podezření ze spáchání drogového trestného činu.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. **3 Tdo 1621/2014** ze dne 18. 2. 2015:

Český trestní proces doktrínu „plodů z otráveného stromu“, která je rozvíjena v některých odlišných právních systémech (např. USA), nepřevzal. Její tuzemskou aplikovatelnost zpochybnil i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 8. 3. 2012, sp. zn. III. ÚS 2260/10, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 50/2012 Sb. V jeho odůvodnění se mimo jiné podává, že *pokud je eventuálně zjištěno, že některý důkaz byl v trestním řízení opatřen nezákonným způsobem, znamená to pouze tolik, že tento konkrétní důkaz je v daném řízení nepoužitelný a nelze k němu při dokazování viny přihlížet. Je-li však vina pachatele spolehlivě prokázána také jinými důkazy, které přímo nemají původ v nezákonném postupu, nic nebrání tomu odsuzující rozsudek o tyto jiné důkazy opřít. Jinými slovy, výskyt nezákonného důkazu nevede k nepoužitelnosti důkazů ostatních.* Na to ve svém vyjádření k dovolání obviněných výstižně poukázal i vyjadřující se státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. **11 Tdo 122/2015** ze dne 24. 6. 2015 (ústavní stížnost Ústavním soudem pod sp. zn. I. ÚS 2719/2015 dne 3. 5. 2016 odmítnuta):

Stejně tak se nelze ztotožnit s dovolatelovou námitkou, která odkazuje na **doktrínu tzv. ovoce z otráveného stromu.** V této souvislosti Nejvyšší soud zdůrazňuje (podobně jako v rozhodnutí sp. zn. 6 Tdo 84/2013), že **český trestní proces nepřevzal tuto doktrínu angloamerického práva do českého trestního řízení, zejména ne v podobě tvrzení, že „plody z otráveného stromu jsou vždy otrávené“.** Z toho vyplývá, že závěr „důsledkem vadného postupu orgánů činných v trestním řízení v procesu dokazování je vždy absolutní neúčinnost a nepoužitelnost důkazů“ nelze v příslušných ustanoveních trestního řádu nalézt. Kromě toho poukaz na tuto doktrínu není možné vnímat jako námitku naplňující uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť představuje pouhou polemiku s právními závěry soudů vyslovených v otázce procesní účinnosti důkazů a navazující otázce z

nich vyvozených skutkových zjištění. Jde tedy o námitku procesní a skutkovou, nikoliv námitku týkající se správnosti hmotněprávní subsumpce stabilizovaných skutkových zjištění soudů nižších stupňů pod příslušné ustanovení tr. zákoníku.

Na tom pak nemůže nic změnit ani obviněným uvedený poukaz na náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1677/13, neboť ani z tohoto nálezu nelze dovodit závěry, které zastává obviněný. Naopak i Ústavní soud výslovně aplikovatelnost uvedené teorie v prostředí českého trestního procesu významně zpochybnil, zejména v odstavci 41 tohoto usnesení, kde upozornil, že: „...*ani rigorózní interpretace této doktríny nevede dle Ústavního soudu k závěru, že jakékoli pochybení při opatřování důkazu automaticky způsobuje nepoužitelnost důkazu. Vždy je třeba mj. konkrétně posuzovat, jak intenzivní bylo dané pochybení a zda vůbec bylo způsobitelné chování dotčené osoby a proces provádění důkazu ovlivnit.*“ Stejně tak nelze na základě této doktríny učinit závěr, že výskyt nezákonného důkazu způsobuje nepoužitelnost všech důkazů, opatřených v daném řízení. Tato nepoužitelnost se může týkat pouze těch důkazů, které jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny (viz např. náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 761/14 ze dne 21. 5. 2014, náleží sp. zn. III. ÚS 587/14 ze dne 7. 5. 2014, usnesení sp. zn. IV. ÚS 2058/13 ze dne 15. 10. 2013, apod.).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že **pokud by soud při projednávání konkrétního případu dospěl k rozhodnutí o kasaci napadených rozhodnutí, musel by doložit, že mezi důkazem vadným (získaným nezákonným postupem) a důkazem z něj odvozeným – existuje jednoznačná a bezprostřední kauzální souvislost.** O takovou situaci se však v případě obv. U., N. a N. jednoznačně nejedná, neboť tvrzené vady výsledku obv. P. jsou pouze dílčí a nevýznamné, a proto jsou zcela nezpůsobivé k tomu, aby vyvolaly absolutní neúčinnost celé jeho výpovědi.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. **6 Tdo 675/2016** ze dne 6. 1. 2016 (o ústavní stížnosti Ústavní soud pod sp. zn. II. ÚS 2858/2015 dosud nerozhodl):

Nejvyšší soud se zároveň musel vypořádat s tím, zda za situace, že nelze vzít v úvahu obsah provedené rekognice s poškozenou jako důkaz, lze přihlížet k výpovědi poškozené, kterou učinila u hlavního líčení. Shledal, že k této výpovědi lze přihlížet a že je v řízení procesně použitelná. Je totiž třeba zdůraznit, že skutečnost, že rekognice provedená s poškozenou byla nezákonná (z důvodu, které poškozená nezavinila), nemá za následek, že by soudy nemohly za důkaz považovat výpověď poškozené učiněnou v hlavním líčení, když v přípravném řízení po zahájení trestního stíhání poškozená již nebyla vyslechnuta. V tomto směru je třeba poukázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 11 Tdo 122/2015, podle kterého „Doktrína angloamerického práva tzv. plodů z otráveného stromu není převzata do českého trestního řízení. Z toho vyplývá, že se v našem právním řádu neuplatní závěr, že důsledkem vadného postupu orgánů činných v trestním řízení v procesu dokazování je vždy absolutní neúčinnost a nepoužitelnost důkazů.“ Proto soudy mohly vycházet z výpovědi poškozené jako důkazního prostředku.

Relevantní náleží a usnesení Ústavního soudu k doktríně „plodů z otráveného stromu“

- Náleží Ústavního soudu sp. zn. **III. ÚS 3318/09** ze dne 19. 7. 2012

Stěžovatel vychází z mylného předpokladu, že pokud by bylo Ústavním soudem konstatováno, že uložením pořádkové pokuty za neuposlechnutí výzvy k vydání věci došlo k porušení jeho ústavních práv, mělo by to vést automaticky ke zrušení odsuzujícího rozsudku a

na něj navazujících rozhodnutí. Tato stěžovatelova úvaha však není správná, a to ani v její abstraktní podobě. I kdyby (eventuálně) bylo zjištěno, že některý důkaz byl získán nezákonným, nebo dokonce protiústavním postupem, znamenalo by to toliko to, že tento konkrétní důkaz je v daném řízení nepoužitelný a nelze k němu při dokazování viny přihlídnout (srov. též analogicky ust. § 89 odst. 3 tr. řádu). Je-li však pachatelova vina spolehlivě prokázána též jinými důkazy, které nemají původ v nezákonném postupu, nic nebrání tomu, opřít odsuzující rozsudek o tyto jiné důkazy. Jinými slovy řečeno, výskyt nezákonného důkazu nevede k nepoužitelnosti všech ostatních (jiných) důkazů. Ani tak rigorózní důkazní teorie, jako je např. doktrína ovoce z otráveného stromu (fruits of poisonous tree doctrine), jejíž aplikovatelnost je sama o sobě sporná, nezastává názor, že výskyt nezákonného důkazu způsobuje nepoužitelnost všech důkazů, opatřených v daném řízení. Nepoužitelnost se týká toliko těch důkazů, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny. K této otázce srov. např. nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2260/10.

V této projednávané trestní věci je důkazní situace taková, že odsuzující rozsudek se opírá nejen o listinné důkazy ze stěžovatelem vydaného účetnictví, nýbrž též o komplex jiných důkazů, včetně svědeckých výpovědí, plně postačujících k prokázání viny obviněného. Závěry, vyslovené v nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 255/05 z 23. 6. 2005, na něj se stěžovatel odvolává, jsou založeny na jiném důkazním stavu, než jaký existuje v nynější věci a nemohou v ní být mechanicky aplikovány.

- Nález Ústavního soudu **sp. zn. III. ÚS 2260/2010** ze dne 8. 3. 2012

Převážná část stěžovatelových námitek směřuje proti postupu orgánů činných v trestním řízení při prohlídce prostor nákupního střediska Norma v obci Litvínovice, provedené dne 27. 3. 2008. Stěžovatel vychází z předpokladu, že pokud by bylo Ústavním soudem konstatováno, že při provádění této prohlídky došlo k porušení jeho ústavních práv, byl by důkaz získaný touto prohlídkou nepoužitelný k jeho usvědčení, což by mělo vést automaticky ke zrušení odsuzujícího rozsudku a na něj navazujících rozhodnutí. Tato stěžovatelova úvaha však není správná, a to ani v její abstraktní podobě.

I kdyby (eventuálně) bylo zjištěno, že některý důkaz byl získán nezákonným, nebo dokonce protiústavním postupem, znamenalo by to toliko to, že tento konkrétní důkaz je v daném řízení nepoužitelný a nelze k němu při dokazování viny přihlídnout (srov. též analogicky ustanovení § 89 odst. 3 tr. řádu).

Je-li však pachatelova vina spolehlivě prokázána též jinými důkazy, které nemají původ v nezákonném postupu, nic nebrání tomu opřít odsuzující rozsudek o tyto jiné důkazy. Jinými slovy řečeno, výskyt nezákonného důkazu nevede k nepoužitelnosti všech ostatních (jiných) důkazů. Ani tak rigorózní důkazní teorie, jako je např. doktrína ovoce z otráveného stromu (fruits of poisonous tree doctrine), jejíž aplikovatelnost je sama o sobě sporná, nezastává názor, že výskyt nezákonného důkazu způsobuje nepoužitelnost všech důkazů opatřených v daném řízení. Nepoužitelnost se týká toliko těch důkazů, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny.

Existence nezákonného důkazu je samozřejmě krajně nežádoucí a neměla by být přehlédnuta ani při ústavněprávním přezkumu - mohla by např. být důvodem k vyvození kárné, disciplinární či dokonce trestní odpovědnosti provinilých úředních osob nebo k majetkovému odškodnění postižených občanů.

V této projednávané trestní věci je důkazní situace taková, že odsuzující rozsudek se opírá nejen o výsledky uskutečněné prohlídky jiných prostor, nýbrž též o komplex jiných důkazů plně postačujících k prokázání viny obviněného. Takovým důkazem je především doznání obviněného učiněné nejen v přípravném řízení dne 15. 8. 2008 (č. l. 11 a násl. trestního spisu), nýbrž též při hlavním líčení, konaném dne 17. 3. 2009 (č. l. 84 a násl.). Pokud obviněný v průběhu trestního řízení uváděl na svou obhajobu některé námitky, vztahovaly se zejména k subjektivní stránce trestného činu (nebyl si prý vědom nelegálního použití cizích ochranných známek) - tedy vesměs ke skutečnostem, které neměly s provedenou prohlídkou žádnou souvislost. Z listin vyhotovených Celním ředitelstvím České Budějovice, založených v trestním spise (č. l. 1 až 3 trestního spisu) a přečtených při hlavním líčení (č. l. 85), je patrné, že obviněný již před zahájením prohlídky sám nabízel zájemcům k prodeji zboží opatřené padělanými ochrannými známkami. Ve spise je rovněž založen protokol (č. l. 21), z něhož vyplývá, že po výzvě celních orgánů, učiněné podle § 78 odst. 1 a 3 tr. řádu, obviněný sám dobrovolně vydal nelegálně označené zboží, které se poté stalo předmětem trestního stíhání. Proti obsahu a formě těchto listinných důkazů nevznesl ani obviněný ani jeho obhájkyň při hlavním líčení žádné námitky. Z uvedeného je patrné, že i bez provedení stěžovatelem zpochybňované prohlídky by bylo možno dospět ke spolehlivému závěru o vině obviněného.

- Usnesení Ústavního soudu **sp. zn. IV. ÚS 3766/2012** ze dne 15. 7. 2014

Stěžovatel stížnostní návrh staví na výhradách proti hodnocení důkazů provedenému ve věci rozhodujícími orgány, respektive namítá nezákonnost mnohých důkazů a tedy nevyužitelnost pro trestní řízení, a dále na tvrzení o porušení svého práva na přístup k soudu v důsledku aplikace restriktivního výkladu dovolacích důvodů Nejvyšším soudem. Co se týče konkrétních námitek stěžovatele, velmi detailně rozepsaných ve stížnostním návrhu, Ústavní soud přisvědčil vyjádření obecných soudů, že v podstatě kopírují argumenty, které stěžovatel již v různé míře uplatnil v obhajobě i v obou předchozích opravných prostředcích a s nimiž se obecné soudy ústavně konformním způsobem vypořádaly. Jelikož Ústavní soud v tomto směru pokládá odůvodnění rozhodnutí obecných soudů za věcně vyčerpávající a plně vystihující projednávanou věc, v podrobnostech na ně dále odkazuje.

Jen ve stručnosti je možno připomenout, že procesní stránkou prováděného dokazování se z podnětu stěžovatele obecné soudy zabývaly opakovaně, leč tvrzenou nezákonnost důkazů neshledaly. Podle obecných soudů postup pracovníků společnosti ČEZ Měření, s. r. o., při měření průtoku elektrické energie z hlediska jejich oprávnění žádné pochybnosti nevzbuzoval. Obecné soudy se neztotožnily s názorem stěžovatele, podle něhož oprávnění vyplývající z energetického zákona nelze smluvně přenést na jiné subjekty, naopak na podkladě odborného právního stanoviska Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (č. l. 297 spisu) a stanoviska Energetického regulačního úřadu (č. l. 497 spisu) správně konstatovaly, že držitel licence na distribuci elektřiny podle energetického zákona, v projednávané věci společnost ČEZ Distribuce, a. s., není povinen všechny činnosti spojené s licencí vykonávat osobně, resp. prostřednictvím vlastních zaměstnanců, naopak mu nic nebrání v tom, aby výkonem dílčích činností pověřil třetí osoby. Ze strany pracovníků společnosti ČEZ Měření, s. r. o., vybavených příslušným oprávněním uděleným jim provozovatelem distribuční soustavy, se tak jednalo o zákonem dovolený jiný zásah do nedotknutelnosti obydlí, kdy ke vstupu do nemovitosti došlo za souhlasu zástupce majitele, konkrétně provozovatele restaurace umístěné v objektu, a v průběhu kontroly, probíhající takřka celý den, byl několikrát marně na místo volán i stěžovatel, na jehož jméno je odběrné

místo vedeno, nebo jeho otec. Samotný neoprávněný odběr byl zjištěn měřením průtoku elektrické energie v hlavní domovní skříní a na elektroměru, kudy měl procházet veškerý proud tekoucí do odběrného místa, ve skutečnosti však na elektroměru byly zjištěny hodnoty neporovnatelně nižší, což bylo zdokumentováno jednak pracovníky společnosti ČEZ Měření, s. r. o., tak i na místo přivolanou Policií ČR. Tato prvotní zjištění a dokazování, které ve věci následovalo, tj. protokoly Policie ČR o ohledání místa činu, výslechy svědků, znalecký posudek vypracovaný znalcem Liborem Máchou a stranami předložené listinné důkazy, jednoznačně neoprávněný odběr prokázala. Pokud pracovníci společnosti ČEZ Měření, s. r. o., posléze v rámci kontroly přistoupili k probourání díry ve zdi a odhalení neoprávněné odbočky, kterou protékal elektrický proud do jiné místnosti, a tímto případně překročili své pravomoci, nemělo to vliv na zákonnost a použitelnost důkazů provedených v předmětném trestním řízení, neboť neoprávněný odběr elektrické energie stěžovatelem byl zjištěn zcela legálně. Námitky stěžovatele týkající se nezákonného získání důkazů v jeho trestní věci jeví se tudíž jako irelevantní. **Dlužno dodat, že ani rigorózní interpretace stěžovatelem zmiňované doktríny "ovoce z otráveného stromu" (fruits of poisonous tree doctrine) nevede k závěru, že jakékoli pochybení při opatřování důkazu automaticky způsobuje nepoužitelnost důkazu. Vždy je třeba mj. konkrétně posuzovat, jak intenzivní bylo dané pochybení a zda vůbec bylo způsobilé proces provádění důkazu ovlivnit (srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 587/14 ze dne 7. 5. 2014 a sp. zn. III. ÚS 761/14 ze dne 21. 5. 2014).** Situace, která by vyžadovala aplikaci tohoto kroku, jak bylo výše naznačeno, v projednávaném případě ovšem nenastala.

- Usnesení Ústavního soudu **sp. zn. IV. ÚS 2058/2013** ze dne 15. 10. 2013

Jako obiter dictum Nejvyšší soud dodal, že stran doktríny ovoce z otráveného stromu považuje za vhodné zdůraznit, že nepoužitelnými jsou pouze důkazy, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny. V daném případě se však o takovou kauzální odvozenost nejednalo. Důvodem pro ohledání místa činu bylo zcela legálním způsobem - v rámci protipožárního zásahu - učiněné zjištění z časných ranních hodin téhož dne o tom, že v předmětném pokoji se nacházejí předměty zakládající podezření ze spáchání "drogového" trestného činu. Z ústavněprávního hlediska nelze těmto závěrům nic vytknout.

- Nález Ústavního soudu **sp. zn. I. ÚS 1677/2013** ze dne 23. 10. 2014

Ve vztahu k námitce stěžovatele stran zásady zákazu plodů z otráveného stromu, kterou uplatnil v rámci podaného odvolání, Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 14. 3. 2013 sp. zn. 2 To 6/2013 uvedl, že pokud nalézací soud provedl v potřebném rozsahu formálně správně všechny relevantní důkazy a pokud tyto důkazy též logicky správně podle § 2 odst. 6 trestního řádu zhodnotil, není odvolací soud oprávněn do tohoto hodnocení důkazů zasahovat, tj. zpochybňovat je, měnit či rušit. Podle přesvědčení odvolacího soudu rozsudek soudu prvního stupně odpovídá těmto kritériím, je v souladu s § 125 odst. 1 trestního řádu i zdůvodněn, včetně té otázky, že soud prvního stupně nevycházel ze shora zmíněné nezákonně provedené rekognice, ale z dalších důkazů, které skutkový stav věci spolehlivě prokazují. Při interpretaci výše zmíněné zásady „zákazu plodů z otráveného stromu“ nelze jít dle názoru odvolacího soudu tak daleko, že by jednou pro vždy byly absolutně znehodnoceny všechny důkazy, jež se na prvotním nezákonném důkazu podílely, tj. že by do budoucna neplatila žádná ze svědeckých výpovědí, protože svědci byli účastni nelegálně provedené rekognice (aniž o její nelegálnosti věděli). Vrchní soud v Praze k této problematice tedy uzavřel, že v otázce skutkového zjištění se plně identifikuje s rozhodnutím soudu prvního stupně, které je v napadeném rozsudku podrobně a přesvědčivě zdůvodněno.

Krajský soud se však ve svém rozhodnutí opomněl vypořádat s použitelností výsledku poškozeného ze dne 8. 12. 2010 s ohledem na skutečnost, že v rámci toho výsledku poškozený sice označil stěžovatele jako osobu, která se vůči němu dopouštěla blíže specifikovaného násilí, ale stěžovatele označil pouze prostřednictvím číselného údaje, a to konkrétně prostřednictvím čísla fotografie z rekognice proběhlé dne 10. 6. 2010, která však byla obecnými soudy vyhodnocena coby procesně nepoužitelný důkaz, jelikož při ní v rozporu s ustanovením § 158a trestního řádu nebyl přítomen soudce.

Toto pochybení krajského soudu pak nezhojil ani soud odvolací. K námitce stěžovatele stran zásady zákazu plodů z otráveného stromu uplatněné v odvolání Vrchní soud v Praze uvedl, že při interpretaci výše zmíněné zásady nelze jít tak daleko, že by jednou pro vždy byly absolutně znehodnoceny všechny důkazy, jež se na prvotním nezákonném důkazu podílely, tj. že by do budoucna neplatila žádná ze svědeckých výpovědí, protože svědci byli účastni nelegálně provedené rekognice.

Doktrína „plodů z otráveného stromu“ pochází z prostředí common law a je konkrétním projevem „Exclusionary Rule,“ což je pravidlo, striktně formálně vylučující použití určitých důkazů, získaných státními orgány nezákonným způsobem (nezákonné omezení osobní svobody a svobody na ochranu soukromí, porušení zákazu sebeobvinění - viz Čtvrtý dodatek Ústavy Spojených států). Pokud je v průběhu takto provedených úkonů opatřen důkaz pro trestní řízení, je považován za vyloučený z dokazování (pozn. č.1 - rozhodnutí Mapp v. Ohio, 367 U.S. 643, 81 S. Ct. 1684, 6 L. Ed. 2d 1081 (1961)). Soudní praxe už ale vytvořila výjimku z původně striktního pravidla, pokud úkon byl proveden v dobré víře v jeho zákonnost (úkon byl shledán nezákonným až poté, co byl v dobré víře proveden) (pozn. č. 2 - rozhodnutí United States v. Leon, 468 U.S. 897, 104 S. Ct. 3405, 82 L. Ed. 2d 677 (1984)). S ohledem na adversární povahu common law trestního řízení nejsou jednoznačně řešeny případy použití takového důkazu ve prospěch osoby, proti níž se řízení vede, když důkazy opatřené ilegálně touto osobou přípustné zpravidla jsou. Potíže vyvolává též rozvoj komunikačních technologií (např. tzv. elektronický dozor) (pozn. č. 3 - rozhodnutí Kyllo v. United States, 533 U.S. 27, 121 S.Ct. 2038, 150 L.Ed.2d 94 (2001)). Kontinentální trestní řízení oproti tomu vychází z formálně-materiální povahy důkazu a zpravidla jen takové vady úkonu, které porušují právo na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy), vedou k neúčinnosti nebo nepřípustnosti důkazu. Zásada volného hodnocení důkazů (čl. 2 odst. 6 trestního řádu) orgánům činným v trestním řízení ukládá, aby důkazy byly hodnoceny jak ve vzájemné souvislosti, tak jednotlivě, a umožňuje tedy, aby bylo k vadám řízení přistupováno diferencovaně/materiálně.

Možnostmi využití doktríny plodů z otráveného stromu se Ústavní soud již v minulosti zabýval. Ani rigorózní interpretace této doktríny nevede dle Ústavního soudu k závěru, že jakékoli pochybení při opatřování důkazu automaticky způsobuje nepoužitelnost důkazu. Vždy je třeba mj. konkrétně posuzovat, jak intenzivní bylo dané pochybení a zda vůbec bylo způsobilé chování dotčené osoby a proces provádění důkazu ovlivnit. Stejně tak nelze na základě této doktríny učinit závěr, že výskyt nezákonného důkazu způsobuje nepoužitelnost všech důkazů opatřených v daném řízení. Nepoužitelnost se může týkat toliko těch důkazů, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny [obdobně viz nálezy sp. zn. III. ÚS 761/14 ze dne 21. 5. 2014 (N 103/73 SbNU 659), nálezy sp. zn. III. ÚS 587/14 ze dne 7. 5. 2014 (N 85/73 SbNU 445), usnesení sp. zn. IV. ÚS 2058/13 ze dne 15. 10. 2013, usnesení sp. zn. III. ÚS 3318/09 ze dne 19. 7. 2012, nálezy sp. zn. III. ÚS 2260/10 ze dne 8. 3. 2012 (N 50/64 SbNU 617)].

Aniž by měl Ústavní soud v úmyslu přehodnotit svůj dosavadní zdrženlivý postup k doktríně plodů z otráveného stromu, je třeba s ohledem na konkrétní okolnosti případu částečně přisvědčit námitkám stěžovatele, podle kterých je výslech svědka vycházející z důkazně nepoužitelné a v rozporu se zákonem provedené rekognice nepoužitelným důkazem. Nikoliv však v tom směru, že by byl výslech svědka, kterému předcházela procesně špatně provedená rekognice, nepoužitelný jako celek, ale pouze pokud jde o ty pasáže výpovědi svědka, které jsou zcela jednoznačně kauzálně spjaty s procesně nepoužitelnou rekognicí.

Nelze tedy učinit závěr, že pokud v průběhu řízení došlo k provedení rekognice v rozporu s trestním řádem, a tato rekognice je tak důkazně nepoužitelná, je také důkazně nepoužitelný celý další výslech poškozeného, který byl poznávající osobou při procesně nesprávně provedené rekognici.

Situace je však jiná, pokud jde o pasáže výpovědi poškozeného, ve kterých identifikuje stěžovatele prostřednictvím čísel fotografií z rekognice, která proběhla procesně neregulérním způsobem, a je tak důkazně nepoužitelná. V případě stěžovatele se jedná konkrétně o následující formulace: „Dále jsem teleskopický obušek viděl u muže, který je ve fotoalbu č. 1 pod číslem 22. (...) Když jsem tedy otevřel dveře, dostal jsem ránu do oblasti hlavy. Tuto ránu jsem dostal od muže ve fotoalbu č. 1 pod číslem 22. Tento muž mě ještě s jedním mužem, kterého nyní nejsem schopen identifikovat, mě chytili a hodili na konferenční stůl. (...) Nato pan Z. pokynul muži, který je ve fotoalbu č. 1 pod číslem 22, tento muž mě udeřil do hlavy, tento muž stál za mnou, chytil mě za rameno a udeřil mě do hlavy. Čím mě udeřil do hlavy, nevím, mohlo to být rukou nebo i teleskopickým obuškem, opravdu nevím, cítil jsem pouze ránu do hlavy.“

Z výše uvedených citací je zřejmé, že tyto pasáže výpovědi svědka jsou zcela jistě kauzálně spjaty s provedenou rekognicí - pokud by rekognice neproběhla, nemohl by následně poškozený stěžovatele výše uvedeným způsobem označit v průběhu svého výslechu. Pokud však rekognice neproběhla v souladu s procesními předpisy, a je proto důkazně nepoužitelná, není možno přihlížet ani k právě zmíněným pasážím výpovědi poškozeného, jelikož jsou s provedenou rekognicí bezprostředně propojeny. Bez fotografií obsažených v příloze k rekognici by se totiž jednalo pouze o nic neříkající číselné označení, zatímco pokud soudy fotografie obsažené v příloze k rekognici zohlednily, došlo tímto způsobem ke ztotožnění konkrétní osoby - stěžovatele. Takový postup je však obcházením účelu a smyslu rekognice a nemůže nahradit ani zhojit provedení procesně nepoužitelné rekognice. Pokud orgány činné v trestním řízení k provedení rekognice přistoupí, je jejich povinností postupovat striktně v souladu s trestním řádem a v jeho mantinelech. Za situace, kdy tomu tak nebylo, není možno informace z takové rekognice přičítat k tíži stěžovatele, a to ani zprostředkovaně, prostřednictvím následného výslechu poškozeného.

- Nález Ústavního soudu **sp. zn. III. ÚS 587/14** ze dne 7. 5. 2014

I kdyby bylo pravdivé stěžovatelovo tvrzení, že spoluobviněný M. Ž. byl donucován k vydání listinného důkazu (sešitu) tím, že byl poučen o hrozbě uložení pořádkové pokuty (o čemž však stěžovatel nepředkládá žádný důkaz), neznamenalo by to, že získaný listinný důkaz je absolutně nepoužitelný ve vztahu ke všem osobám stíhaným ve věci. Princip zákazu donucování k sebeobviňování (nemo tenetur se ipsum accusare) slouží především k ochraně samotných donucovaných osob a teprve sekundárně též jako nástroj k disciplinarizaci orgánů činných v trestním řízení. Pokud by mělo být o nepoužitelnosti důkazu uvažováno ve vztahu

ke třetím osobám, např. ve vztahu ke stěžovateli, muselo by se vzít v potaz, nakolik se hrozba použití donucovacího opatření (v daném případě pořádkové pokuty) dotkla těchto třetích osob a zda byla způsobilá jakkoli ovlivnit jejich chování v době obstarávání důkazu. V posuzovaném případě nebyl stěžovatel do procesu obstarávání důkazu (sešitu) nikterak zapojen, tvrzená pohružka uložení pořádkové pokuty se ho osobně nijak nedotýkala a jeho vlastní chování v procesu získávání důkazu nijak neovlivňovala. Údajné porušení zákazu donucování k sebeobviňování ve vztahu k M. Ž. nebylo způsobilé porušit základní subjektivní práva stěžovatele; stěžovatel vznesením této námitky nemůže dosáhnout kasace odsuzujícího rozsudku ve vztahu ke své osobě. **Ani rigorózní interpretace doktríny "ovoce z otráveného stromu" (fruits of poisonous tree doctrine) nevede k závěru, že jakékoli pochybení při opatřování důkazu automaticky způsobuje nepoužitelnost důkazu. Vždy je třeba mj. konkrétně posuzovat, jak intenzivní bylo dané pochybení a zda vůbec bylo způsobilé chování dotčené osoby a proces provádění důkazu ovlivnit.** V nynějším případě se námitka zákazu donucování k sebeobviňování jeví ve vztahu ke stěžovateli jako irelevantní. Ke vznesení této námitky ve vztahu k M. Ž. není stěžovatel aktivně legitimován.

Ústavní soud nepokládá za důvodné ani stěžovatelovo tvrzení, že příkaz k prohlídce jiných nebytových prostor a pozemků a příkaz k domovní prohlídce jsou protiústavní proto, že v nich není obsaženo zdůvodnění neodkladnosti úkonu podle § 160 odst. 4 tr. řádu. Je třeba přitakat stěžovatelově námitce, že náležité zdůvodnění, proč je úkon pokládán za neodkladný, a proč je tudíž prováděn před zahájením trestního stíhání, je velmi žádoucí, protože zajišťuje transparentnost a kontrolovatelnost postupu státního orgánu. Za jistých skutkových okolností by absence tohoto zdůvodnění mohla být posuzována jako porušení práva na spravedlivý proces. V nyní posuzovaném případě však toto pochybení nedosáhlo ústavněprávní dimenze. Ústavní soud již dříve vyslovil, že pokud ze všech okolností případu, seznatelných z příkazu k prohlídce nebo z trestního spisu, přesvědčivě vyplývá, že podmínky neodkladnosti úkonu byly skutečně dány, potom pouhý nedostatek podrobného písemného zdůvodnění neodkladnosti úkonu v příkazu k prohlídce, byť je namístě jej hodnotit negativně, nemusí být nutně posuzován jako ústavněprávní pochybení, vedoucí k nepoužitelnosti důkazu [srov. nález sp. zn. III. ÚS 2260/10 ze dne 8. 3. 2012 (N 50/64 SbNU 617), usnesení sp. zn. II. ÚS 1517/13 ze dne 13. 6. 2013 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>), nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 47/13 ze dne 7. 5. 2014 (N 76/73 SbNU xxx)]. V nyní posuzované věci je důvod neodkladnosti z okolností případu seznatelný.

Dále Ústavní soud uvedl: skutečnost, že stěžovatel, ani jeho obhájce nebyli přítomni při výpovědi spoluobviněného, získané při příležitosti jeho vzetí do vazby, a nemohli klást vyslýchanému otázky, má nutně vliv na hodnocení důkazní síly takové výpovědi. Nebrání však použití takové výpovědi jako důkazu za situace, když výslech spoluobviněného prováděl soudce za účasti obhájce spoluobviněného, přičemž stěžovatel v dalším průběhu řízení měl možnost se s touto výpovědí alespoň dodatečně seznámit nahlédnutím do spisu a byl rovněž přítomen při jejím přečtení v hlavním líčení, takže měl příležitost se k jejímu obsahu vyjádřit. Pro posouzení dodržení podmínek spravedlivého procesu však je podstatné především to, že výpověď spoluobviněného není jediným důkazem, o němž se odsuzující rozsudek opírá.

Nikoliv každé prodlení v řízení lze přičítat k tíži orgánů činných v trestním řízení a potažmo státu. Délka řízení je podmíněna též objektivně charakterem projednávané věci a musí být posuzována ve světle konkrétních okolností případu, s přihlédnutím ke složitosti věci, chování stěžovatele a chování příslušných orgánů. V případě trestního řízení může mít význam pro posouzení přiměřenosti jeho délky např. počet spoluobviněných, teritoriální a časový rozsah trestné činnosti, složitost dokazování.

- Nález Ústavního soudu **sp. zn. III. ÚS 761/14** ze dne 21. 5. 2014

Právo obviněného na spravedlivý proces není porušeno tím, jsou-li k jeho usvědčení v trestním řízení použity věcné důkazy nalezené při domovní prohlídce v cizím bytě, při jejímž provádění nebyla porušena žádná subjektivní práva obviněného. Takové důkazy podléhají, stejně jaké kterékoli jiné, volnému hodnocení důkazů. Použitelnost těchto důkazů je třeba posuzovat podle obecných zásad. **Ani rigorózní interpretace doktríny "ovoce z otráveného stromu" (fruits of poisonous tree doctrine) nevede k závěru, že jakékoli pochybení při opatřování důkazu automaticky způsobuje nepoužitelnost důkazu. Vždy je třeba mj. konkrétně posuzovat, jak intenzivní bylo dané pochybení a zda vůbec bylo způsobitelné proces provádění důkazu ovlivnit.** V nynějším případě se námitka nezákonnosti domovní prohlídky jeví ve vztahu ke stěžovateli jako irelevantní, jím vytykávané vady nevedou k nepoužitelnosti důkazů.

Ústavní soud nepokládá za důvodné ani stěžovatelovo tvrzení, že příkaz k domovní prohlídce a její provedení jsou protiústavní proto, že v příkazu není obsaženo zdůvodnění neodkladnosti úkonu. Je třeba přitakat stěžovatelově námitce, že náležitě zdůvodnění, proč je úkon pokládán za neodkladný, a proč je tudíž prováděn před zahájením trestního stíhání, je velmi žádoucí, protože zajišťuje transparentnost a kontrolovatelnost postupu státního orgánu. Za jistých skutkových okolností by absence tohoto zdůvodnění mohla být posuzována jako porušení práva na spravedlivý proces. V nyní posuzovaném případě však toto pochybení nedosáhlo ústavněprávní dimenze. Ústavní soud již dříve vyslovil, že pokud ze všech okolností případu, seznatelných z příkazu k prohlídce nebo z trestního spisu, přesvědčivě vyplývá, že podmínky neodkladnosti úkonu byly skutečně dány, potom pouhý nedostatek podrobného písemného zdůvodnění neodkladnosti úkonu v příkazu k prohlídce, byť je namísto jej hodnotit negativně, nemusí být nutně posuzován jako ústavněprávní pochybení, vedoucí k nepoužitelnosti důkazu [srov. nález sp. zn. III. ÚS 2260/10 (N 50/64 SbNU 617), usnesení sp. zn. II. ÚS 1517/13, nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 47/13 (N 76/73 SbNU 351)]. V nyní posuzované věci lze uzavřít, že důvody neodkladnosti (a neopakovatelnosti) byly dány - spočívají zejména v nebezpečí zničení či ztráty důkazů ve skupinové trestní věci vzájemně spolupracujících pachatelů; tyto důvody jsou z obsahu trestního spisu a z okolností případu seznatelné.

- Usnesení Ústavního soudu **sp. zn. III. ÚS 2353/14** ze dne 29. 1. 2015

Současně nelze přehlížet, že Ústavní soud v usneseních sp. zn. III. ÚS 2260/10 ze dne 8. 3. 2012 a sp. zn. III. ÚS 3318/09 ze dne 19. 7. 2012 dal najevo, že i kdyby bylo zjištěno, že některý důkaz byl v trestním řízení získán nezákonným, nebo dokonce protiústavním postupem, znamenalo by to toliko to, že tento konkrétní vadně provedený důkaz je v daném řízení nepoužitelný a nelze k němu při dokazování viny přihlídnout. Je-li však pachatelova vina spolehlivě prokázána též jinými důkazy, které nemají původ v nezákonném postupu, nic nebrání tomu, opřít odsuzující rozsudek o tyto jiné důkazy. Jinými slovy, výskyt nezákonného důkazu nevede k nepoužitelnosti všech ostatních (jiných) důkazů. **Ani tak rigorózní důkazní teorie, jako je doktrína ovoce z otráveného stromu (fruits of poisonous tree doctrine), nezastává názor, že výskyt nezákonného důkazu způsobuje nepoužitelnost všech důkazů, opatřených v daném řízení. Nepoužitelnost se týká toliko těch důkazů, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny.**

- Usnesení Ústavního soudu **sp. zn. III. ÚS 47/15** ze dne 19. 2. 2015

Dlužno podotknout, že Ústavní soud v usneseních sp. zn. III. ÚS 2260/10 ze dne 8. 3. 2012 a sp. zn. III. ÚS 3318/09 ze dne 19. 7. 2012 dal najevo, že i kdyby bylo zjištěno, že některý důkaz byl v trestním řízení získán nezákonným, nebo dokonce protiústavním postupem, znamenalo by to toliko to, že tento konkrétní vadně provedený důkaz je v daném řízení nepoužitelný a nelze k němu při dokazování viny přihlídnout. Je-li však pachatelova vina spolehlivě prokázána též jinými důkazy, které nemají původ v nezákonném postupu, nic nebrání tomu, opřít odsuzující rozsudek o tyto jiné důkazy; jinými slovy, výskyt nezákonného důkazu nevede k nepoužitelnosti důkazů ostatních (jiných). **Ani tak rigorózní důkazní teorie, jako je doktrína ovoce z otráveného stromu (fruits of poisonous tree doctrine), nezastává názor, že výskyt nezákonného důkazu způsobuje nepoužitelnost všech důkazů, opatřených v daném řízení; nepoužitelnost se týká toliko těch, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny.**

- Usnesení Ústavního soudu **sp. zn. III. ÚS 1701/14** ze dne 27. 8. 2015

I kdyby (eventuálně) bylo zjištěno, že některý důkaz byl získán nezákonným, nebo dokonce protiústavním postupem, znamenalo by to toliko to, že tento konkrétní důkaz je v daném řízení nepoužitelný a nelze k němu při dokazování viny přihlídnout (srov. též analogicky § 89 odst. 3 trestního řádu). Je-li však pachatelova vina spolehlivě prokázána též jinými důkazy, které nemají původ v nezákonném postupu, nic nebrání opřít odsuzující rozsudek o tyto další důkazy; jinak řečeno, výskyt nezákonného důkazu nevede k nepoužitelnosti všech ostatních (jiných) důkazů. **Ani tak rigorózní důkazní teorie, jako je např. doktrína ovoce z otráveného stromu (fruits of poisonous tree doctrine), jejíž aplikovatelnost je sama o sobě sporná, nezastává názor, že výskyt nezákonného důkazu způsobuje nepoužitelnost všech důkazů, opatřených v daném řízení; nepoužitelnost se týká toliko těch důkazů, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny.** Existence nezákonného důkazu je samozřejmě krajně nežádoucí a neměla by být přehlédnuta ani při ústavněprávním přezkumu - mohla by např. být důvodem k vyvození kárné, disciplinární či obdobné odpovědnosti dotčených úředních osob nebo k majetkovému odškodnění postižených. V dané trestní věci je důkazní situace taková, že odsuzující rozsudek se opírá též o komplex jiných důkazů, a argument stěžovatelů, že bez předmětného "lístku" by se orgány činné v trestním řízení o inkriminovaném výběru nedozvěděly, postrádá ústavněprávní relevanci; je evidentní, že údaj o předmětném výběru byl orgánům činným v trestním řízení dostupný též z dalších důkazních pramenů, z dokladu zajištěného při domovní prohlídce kauzálně neodvozených.

K tomu, co uvedl zejména Městský soud v Praze v odůvodnění napadeného rozsudku, Nejvyšší soud ústavněprávně akceptovatelně dodal, že namítané nedostatky v obsahu listin týkajících se nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nejsou s to zvrátit závěr, že odposlech a záznam telekomunikačního provozu byl nařízen způsobem a za podmínek, které stanoví zákon. Soudy nijak nevybočily z mezí volného hodnocení důkazů, jestliže z hlediska předpokladů použitelnosti odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a domovní prohlídky usoudily, že tyto úkony lze akceptovat jako podklad skutkových zjištění. Rozhodující soudy, zejména pak Městský soud v Praze, zaznamenaly dílčí nedostatky v obsahu listin týkajících se nařízení odposlechu, záznamu telekomunikačního provozu a nařízení domovní prohlídky, a v souladu s jejich skutečným významem hodnotily tyto nedostatky jako nepodstatné, tj. bez vlivu na důkazní použitelnost

posuzovaných úkonů. Úvahy stěžovatelů ohledně autorizace rozhodnutí (včetně grafické podoby "paraf") jsou je povýtce spekulativní a ústavněprávní roviny nedosahují rovněž.

- Usnesení Ústavního soudu **sp. zn. I. ÚS 2878/14** ze dne 26. 10. 2015

Podle Ústavního soudu (nález sp. zn. I. ÚS 1677/13 ze dne 23. 10. 2014) ani není příhodné na takto získané důkazy možné trestné činnosti advokáta aplikovat doktrínu „plodů z otráveného stromu“:

Doktrína „plodů z otráveného stromu“ pochází z prostředí common law a je konkrétním projevem "Exclusionary Rule," což je pravidlo, striktně formálně vylučující použití určitých důkazů, získaných státními orgány nezákonným způsobem (nezákonné omezení osobní svobody a svobody na ochranu soukromí, porušení zákazu sebeobvinění - viz Čtvrtý dodatek Ústavy Spojených států). Pokud je v průběhu takto provedených úkonů opatřen důkaz pro trestní řízení, je považován za vyloučený z dokazování. Soudní praxe už ale vytvořila výjimku z původně striktního pravidla, pokud úkon byl proveden v dobré víře v jeho zákonnost (úkon byl shledán nezákonným až poté, co byl v dobré víře proveden). ... Kontinentální trestní řízení oproti tomu vychází z formálně-materiální povahy důkazu a zpravidla jen takové vady úkonu, které porušují právo na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy) vedou k neúčinnosti nebo nepřipustnosti důkazu. Zásada volného hodnocení důkazů (čl. 2 odst. 6 trestního řádu) orgánům činným v trestním řízení ukládá, aby důkazy byly hodnoceny jak ve vzájemné souvislosti tak jednotlivě, a umožňuje tedy, aby bylo k vadám řízení přistupováno diferencovaně/materiálně.

Ústavní soud nezastává názor, že jakékoli pochybení při opatřování důkazu „automaticky“ způsobuje nepoužitelnost důkazu. Je nutné upozornit na to, že řízení dle § 85b trestního řádu je určeno výhradně pro ochranu skutečností, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta. Nesprávný postup obecného soudu tak mohl ohrozit informace chráněné povinností mlčenlivosti advokáta, pokud se na zajištěných datových nosičích nacházely, které jsou však nicméně pro dokazování v trestním řízení nepoužitelné. Bylo by v rozporu s účelem trestního řízení vztahovat toto konkrétní pochybení obecného soudu z času, kdy problematika výkladu místa výkonu advokacie ve smyslu ustanovení § 85b odst. 1 trestního řádu nebyla judikatorně vyřešena, na všechny důkazy získané při prohlídce jiných prostor provedené v souladu se zákonem a učinit je tak nepoužitelnými, zejména pokud v tomto konkrétním trestním řízení figuruje advokátní kancelář jako možný středobod závažné hospodářské trestné činnosti, což nasvědčuje tomu, že mezi zajištěnými daty se mohou vyskytovat důkazy trestné činnosti advokátů.

Pochybení Městského soudu není nezvratného charakteru a v probíhajícím trestním řízení je přesto možné poskytnout ochranu důvěrné klientské komunikace a klientských dat stěžovatelky tím, že je orgány činné v trestním řízení vyloučí z dalšího nakládání, jakož i zachovat základní práva a svobody stěžovatelky, zejména právo na spravedlivý proces, bez toho, aby byl ohrožen základní účel trestního řízení náležitě zjistit trestné činy a spravedlivě potrestat jejich pachatele (srov. § 1 odst. 1 trestního řádu).

Ústavní soud však musí poukázat na to, že ke svým závěrům vedoucím k aplikaci principu subsidiarity zásahu do rozhodování obecných soudů dospěl v tomto konkrétním trestním řízení vedeném u policejního orgánu pod č.j. OKFK-2392/TČ-2012-251202, a po prostudování všech podkladů má za to, že trestní stíhání směřuje k naplnění účelu trestního řízení představujícímu důležitý veřejný zájem. O tom svědčí již několik odmítnutých stížností

stěžovatelky v průběhu posuzovaného trestního řízení (srov. usnesení sp. zn. III. ÚS 3988/13 ze dne 24. 3. 2014, usnesení sp. zn. IV. ÚS 3435/13 ze dne 26. 2. 2014, usnesení sp. zn. I. ÚS 1542/14 ze dne 12. 8. 2014, usnesení sp. zn. IV. ÚS 2199/14 ze dne 24. 7. 2014 a usnesení IV. ÚS 2392/14 ze dne 14. 10. 2014). Městský soud rozhodl o stížnosti proti postupu orgánů činných v trestním řízení v době, kdy ještě nebylo judikatorně vyjasněno, v jakém režimu je zapotřebí nakládat s informacemi získanými z elektronických úložišť dat. Nynější odmítavé rozhodnutí proto zásadně není možné vykládat jako "pro futuro licenci" pro orgány činné v trestním řízení obcházet povinnost postupovat v režimu dle § 85b odst. 1 trestního řádu s tím, že ochranu datům podléhajícím advokátní mlčenlivosti poskytne dodatečně soud v řízení před soudem. Toto výjimečné řešení zvolil Ústavní soud jen v nyní posuzované věci, jelikož kumulativně došlo k tomu, že je předmětem trestního řízení údajná trestná činnost advokátů, při rozhodování obecného soudu nebyl Nejvyšším soudem vyjasněn výklad § 85b trestního řádu ve vztahu k elektronickým úložištím dat a použité důkazy budou ještě posuzovány obecnými soudy v samotném řízení o vině a trestu.

- Usnesení Ústavního soudu **sp. zn. I. ÚS 3513/14** ze dne 8. 1. 2016

K tomu je nutno připomenout, že analogicky ve vztahu k domovní prohlídce uvedl Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 761/14 ze dne 21. 5. 2014, že „právo obviněného na spravedlivý proces není porušeno tím, jsou-li k jeho usvědčení v trestním řízení použity věcné důkazy, nalezené při domovní prohlídce v cizím bytě, při jejímž provádění nebyla porušena žádná subjektivní práva obviněného; takové důkazy podléhají, stejně jako kterékoli jiné volnému hodnocení důkazů. Použitelnost těchto důkazů je třeba posuzovat podle obecných zásad. **Ani rigorózní interpretace doktríny "ovoce z otráveného stromu" (fruits of poisonous tree doctrine) nevede k závěru, že jakékoli pochybení při opatřování důkazu automaticky způsobuje nepoužitelnost důkazu. Vždy je třeba mj. konkrétně posuzovat, jak intenzivní bylo dané pochybení a zda vůbec bylo způsobilé proces provádění důkazu ovlivnit.**“

Argumentem, že některé odposlechy nebyly nařízeny soudem a jsou tudíž procesně nepoužitelné, se již podrobně zabýval soud prvního stupně (srov. č. l. 3565-3566), přičemž jeho úvahám ve vztahu k podpisu soudkyně Němcové, resp. ve vztahu k okolnosti, že byl podepsán pouze originál, nikoli stejnopisy rozhodnutí, nelze nic vytýkat. Soud dovedl, že někdejší praxe spočívající v tom, že soudce podepsal pouze originál příkazu, nikoli všechny stejnopisy, byla sice nesprávná, nemůže však vést k závěru, že odposlech nepovolil soud a že je proto jako důkaz nepoužitelný. Ke shodné argumentaci spoluobžalovaných stěžovatele srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 10. 2013 sp. zn. IV. ÚS 4882/12, kterým byla odmítnuta ústavní stížnost směřující proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 7 Tdo 751/2012-I-125 ze dne 29. 8. 2012, kterým bylo odmítnuto dovolání dalších tří spoluobviněných stěžovatele, přičemž formální námitky vůči nařízeným odposlechům spoluobžalovaných byly zčásti shodné.

Ve vztahu ke kvalitě odůvodnění příkazů k odposlechu, resp. kvalitě návrhů státního zástupce lze přisvědčit argumentům stěžovatele, že odůvodnění byla shodná a nereflektovala okolnosti získané z přechozích odposlechů, na straně druhé však závěry soudu (č. l. 3567-3568) o tom, že šlo o monitorování stále stejného podezření z přijímání úplatků ze strany pracovníků České konsolidační agentury, které bylo v příkazu jasně vymezeno, zohlednění specifika korupční trestné činnosti, i zohlednění rozsahu takto zjišťovaných informací lze považovat za ústavně akceptovatelné. Taktéž odvolací soud (č. l. 3801) se argumenty stěžovatele zabýval a vážil zájem na odhalování trestné činnosti s mírou zásahu do soukromí

stěžovatele. Po seznámení se spisovým materiálem nemůže Ústavní soud přisvědčit tomu, že by nařízení odposlechů bylo nedůvodné a jejich zdůvodnění natolik nedostatečné, že by bylo způsobilé založit protiústavní vadu takto získaného důkazu.

Ve vztahu k tvrzené protiústavnosti domovní prohlídky Ústavní soud nemůže přisvědčit závěru, že by nebyla nařízena soudcem, na čemž nic nemění okolnost, že ne všechny stejnopisy rozhodnutí byly opatřeny podpisem soudce, ale pouze občanského zaměstnance soudu (úřednice), s čímž se taktéž nalézací i odvolací soud náležitě vypořádaly. Nelze tudíž akceptovat závěr stěžovatele, že by byl příkaz vydán bez vůle soudce pouze úřednicí soudu.